

НАРОЩУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ

Волкова М. С., студентка 3 курсу навчання спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування¹

Дем'янчук М. А., д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування¹, старший науковий співробітник²

Маслій Н. Д., д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування¹, старший науковий співробітник²

¹ *Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

² *Державна установа «Інститут ринку та економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України»*

Фінансовий потенціал є одним із основних показників стану економіки держави, особливо в умовах невизначеності, кризи, пандемії, нестабільності військово-політичної ситуації тощо. Він базується на здатності до оптимізації фінансової системи держави із залучення та використання фінансових ресурсів, тому розглядається як капітал, що акумулюється та формує фінансову міцність країни. Зважаючи на те, що ефективно управління фінансовим потенціалом сприяє забезпеченню збалансованості фінансових ресурсів у державі, необхідним є визначення реальних, а не гіпотетичних, джерел фінансових ресурсів та пріоритетів у фінансово-економічній політиці. Тому питання формування, оцінки і реалізації фінансового потенціалу держави як однієї з умов забезпечення її економічного розвитку є важливими та потребують постійного моніторингу.

На основі дослідження основних показників фінансового потенціалу України за період 2016-2020 рр. (табл. 1), визначено, що протягом досліджуваного періоду більшість показників, мали тенденцію до зростання. Зокрема золотовалютні резерви збільшились за аналізований період на 95,0%, що відбулось здебільшого за рахунок стрімкого нарощення цінних паперів в іноземній валюті, які складають в їх структурі більше 90% (рис. 1).

Доходи зведеного бюджету протягом аналізованого періоду мали постійну тенденцію до зростання та збільшились на 75,9%, проте слід зазначити, що доходи позабюджетних цільових фондів збільшились тільки на 6,9% при зростанні обсягів місцевих запозичень на 32,2%. Треба зауважити, що позитивною тенденцією за аналізований період є зниження інтегрального показника рівня тіньової економіки на 8,6%, проте в 2020 році він збільшився на 14,3% у порівнянні із 2019 роком.

Значний рівень тіньової економіки загрожує економічній системі викривленням механізмів дії законів й інструментів ринку, що в свою чергу стримує економічний розвиток країни. Тож заходи уряду мають спрямовуватись на заходи щодо мінімізації впливу системних чинників

тінізації, а також на забезпечення інституційних основ розвитку конкурентоспроможної економіки.

Таблиця 1. Динаміка фінансового потенціалу України та його елементів

Показники	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Золотовалютні резерви, млн дол. США	15 539,33	18 808,45	20 820,43	25 302,16	29 132,89
Доходи зведеного бюджету, млн. грн	782 748,50	1 016 788,30	1 184 278,10	1 289 779,80	1 376 661,60
Доходи позабюджетних цільових фондів, млн. грн	782,80	30 467,00	865,60	2 372,80	836,40
Обсяги зовнішніх та внутрішніх кредитів, млн. грн	1 929 758,70	2 141 674,40	2 168 627,10	1 998 275,40	2 551 935,60
Обсяг емітованих боргових цінних паперів, млн. грн	37 025,30	32 755,00	65 127,80	227 551,80	346 204,00
Доходи домогосподарств, млн. грн	2 051 331,00	2 652 082,00	3 248 730,00	3 744 060,00	3 972 428,00
Інтегральний показник рівня тіньової економіки в Україні, у % від обсягу офіційного ВВП	35,00	32,00	30,00	28,00	32,00
Фінансовий потенціал держави, млн. грн	1 882 362,03	2 340 941,97	2 586 288,25	2 798 179,31	3 569 569,09
Темп приросту, у % до попереднього року	-	24,40	10,50	8,20	27,60

Джерело: розраховано авторами на основі даних [1-4].

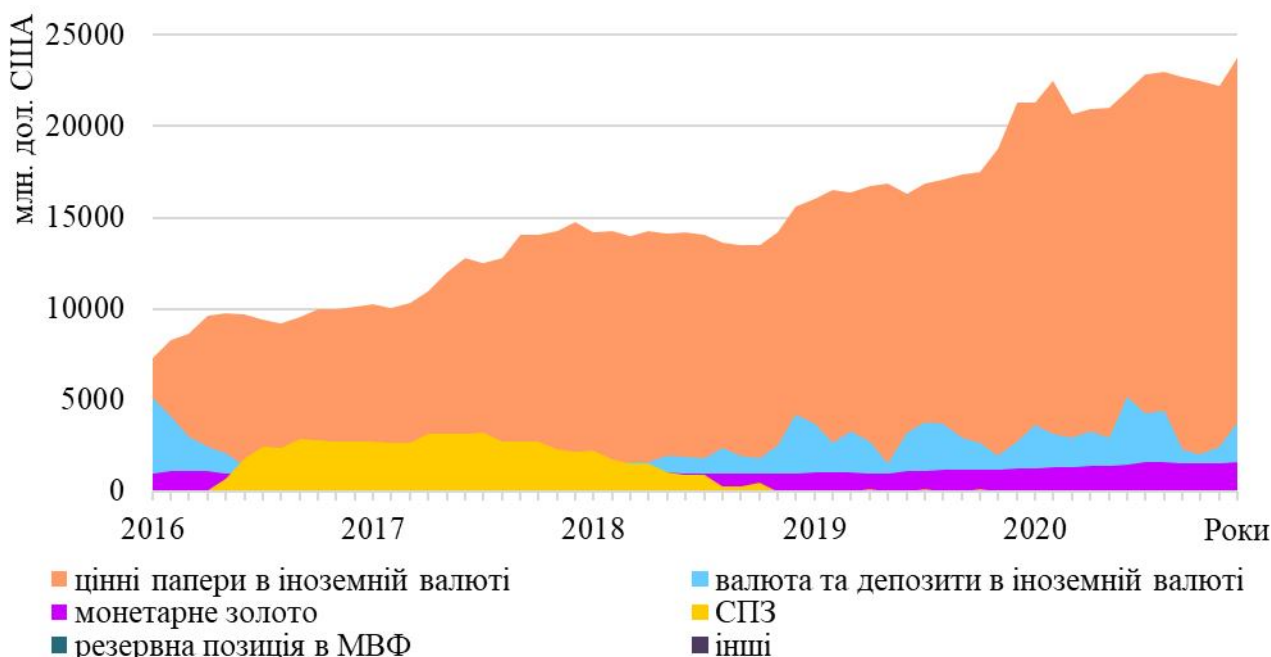

Рис. 1. Динаміка зміни золотовалютних резервів України за 2016-2020 роки

Джерело: побудовано авторами на основі даних [1, 5].

У середньому, за 2016-2020 роки фінансовий потенціал України становив 2 635 468,13 млн. грн. із постійною тенденцією до зростання,

максимального значення який досяг у 2020 році в обсязі 3569569,09 млн. грн. У 2017-2019 роках темпи приросту фінансового потенціалу є незначними, проте 2020 рік виявився найпродуктивнішим, оскільки відбулось збільшення на 27,6% у порівнянні з попереднім роком. У середньому за весь період середній темп приросту становить 19,5 %.

Таким чином, проведені дослідження фінансового потенціалу України продемонстрували, що наявний рівень золотовалютних резервів України можна вважати достатнім, проте значні обсяги зовнішнього боргу можуть стати головною загрозою для міжнародних резервів. Отже, питання щодо залучення та ефективного використання зовнішніх позик залишається актуальним щонайменше протягом найближчого десятиріччя. Занепокоєння викликає показник рівня тіньової економіки, що зумовлює необхідність подальшого вжиття заходів щодо стабілізації фінансової системи та розроблення ефективної концепції бюджетної безпеки держави із ліквідацією дефіциту державного бюджету.

Таким чином, проведений аналіз показав, що фінансовий потенціал країни має позитивну тенденцію, яка обумовлюється щорічним зростання всіх його елементів. Збільшення фінансового потенціалу держави свідчить про досить ефективне використання наявних та потенційних фінансів, наявність реальних можливостей органів влади всіх рівнів мобілізувати й акумулювати в бюджетній системі фінансові ресурси з метою фінансування заходів для досягнення задач соціального й економічного розвитку держави в цілому. Отже перспективами подальшого підвищення рівня фінансового потенціалу України є можливість адаптованого застосування сучасних інструментів управління підприємницькими ризиками фінансових установ з метою вчасного виявлення зародження кризових ситуацій та вживання заходів із їх упередження і мінімізації наслідків. Крім того необхідне чітке дотримання кількісних орієнтирів реалізації цілей сталого розвитку України, що сприятиме забезпеченню позитивних зрушень у якісних параметрах та визначенню ефективності саме використання наявного фінансового потенціалу.

Література:

1. Національний банк України. Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/ovdp-table> (дата звернення: 10.11.2021).
2. Міністерство фінансів України. Звіт про доходи зведеного бюджету України на 2020 рік. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/2020/> (дата звернення: 10.11.2021).
3. Міністерство фінансів України. Звіт про золотовалютні резерви України на 2020 рік. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/2020/> (дата звернення: 10.11.2021).
4. Міністерство фінансів України. Звіт про державний та гарантований державою борг України на 2020 рік. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2020/> (дата звернення: 10.11.2021).
5. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/Home> (дата звернення: 10.11.2021).